

REMISSPROMEMORIA

DATUM: 2026-01-30

DIARIENUMMER: 2026-00239

Förslag till nya föreskrifter om underrättelse inför att kontantverksamhet ska upphöra

Sammanfattning

Företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet, se 4 kap. 8 § andra stycket lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank (riksbankslagen). Riksbanken har enligt 13 kap. 1 § 9 riksbankslagen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om underrättelseskyldigheten.

Riksbanken föreslår nya föreskrifter som fastställer vilka företag som omfattas av underrättelseskyldigheten samt när och hur de ska underrätta Riksbanken.

Enligt de föreslagna föreskrifterna ska kreditinstitut som är skyldiga att tillhandahålla vissa kontanttjänster, företag som transporterar kontanter och företag med ett större antal automater för uttag och insättning av kontanter vara skyldiga att underrätta Riksbanken om de upphör med någon del av den verksamheten.

Ett företag som omfattas av underrättelseskyldighet och har beslutat att upphöra med sin verksamhet ska skyndsamt underrätta Riksbanken. Underrättelsen ska vara skriftlig och innehålla information om vilken eller vilka delar av verksamheten som ska upphöra och en tidplan för när verksamheten kommer att upphöra.

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Utgångspunkter	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syftet med föreskrifterna	3
1.3 Alternativa lösningar	3
1.4 Rättsliga förutsättningar	4
2 Förslag och motivering	4
2.1 Innehåll	4
2.2 Tillämpningsområde och definitioner	4
2.3 Företagens uppgifter	6
2.4 Ikraftträdande	7
2.5 Proportionalitetsbedömning	7
3 Förslagets konsekvenser	7
3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna	7
3.2 Konsekvenser för företagen	7
3.3 Konsekvenser för Riksbanken	8
3.4 Konsekvenser för förvaltningsmyndigheter och domstolar	8
3.5 Så förhåller sig förslaget till unionsrätten	8

1 Utgångspunkter

1.1 Bakgrund

Riksbanken ska enligt 4 kap. 8 § första stycket riksbankslagen följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige. För att underlätta för Riksbanken att övervaka kontanthanteringen ska företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet (se 4 kap. 8 § andra stycket riksbankslagen). Därmed får Riksbanken möjlighet att samordna kontanthanteringen.

1.2 Syftet med föreskrifterna

Syftet med föreskrifterna är att fastställa vilken krets av företag som ska omfattas av underrättelseskyldigheten samt hur och när underrättelse ska lämnas till Riksbanken.

1.3 Alternativa lösningar

Ett alternativ till föreskrifter är att upprätta avtal med respektive företag. Riksbanken har redan avtal kring in- och utlämning av kontanter med Bankomat AB och Loomis Sverige AB som är de två dominerande företagen på kontantområdet. I dessa avtal skulle reglering kunna ske av när och hur en underrättelse ska lämnas. Men Riksbanken har inga avtal med flera företag som bör omfattas av underrättelseskyldigheten, till exempel Nokas CMS AB med varumärket Kontanten och ICA Banken AB. Det kan även tillkomma nya företag.

Riksbanken kan i stället upplysa företag som saknar avtal om lagens krav och hur och när de ska underrätta Riksbanken, till exempel genom samråd i Betalningsrådet eller i möten med respektive företag. Nackdelen är att detaljerna kring hur och när företagen ska underrätta Riksbanken då inte blir bindande.

En fördel med avtal och samråd är att Riksbanken kan ändra kraven snabbare i avtal än i föreskrifter. Risken med avtal och samråd är dock att det kan bli otydligt vad som gäller eftersom detaljkraven inte finns samlade på ett och samma ställe. Det blir inte heller lika transparent för allmänheten och andra företag.

En annan nackdel är att avtal kan sägas upp, och då är avtalsparten inte längre skyldig att följa underrättelsekraven i avtalet. Men skyldigheten att underrätta Riksbanken skulle i praktiken fortsätta att gälla eftersom den följer av riksbankslagen. Risken är då att det blir otydligt vad som gäller för företaget om de specificerade kraven i avtalen inte längre gäller.

Sammantaget anser Riksbanken därför att regleringen inte bör ske genom avtal och samråd utan genom föreskrifter.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Enligt 4 kap. 8 § andra stycket riksbankslagen ska ett företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Riksbanken har ett bemyndigande i 13 kap. 1 § 9 riksbankslagen att meddela föreskrifter om denna underrättelseskyldighet.

2 Förslag och motivering

2.1 Innehåll

Riksbankens förslag: Föreskrifterna ska innehålla bestämmelser om vilka företag som ska underrätta Riksbanken om de avser att upphöra med verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige. Bestämmelserna ska även ange hur och när de ska underrätta Riksbanken.

Skälen för förslaget: Även om ett företag hanterar kontanter behöver det inte betyda att den verksamheten är av sådan art eller omfattning att den påverkar tillgången till kontanter i Sverige. Endast sådan kontanthanteringsverksamhet som är av betydelse för kontanttillgången bör därför omfattas av föreskrifterna.

Det finns sålunda ett behov av att avgränsa och tydliggöra vilka företag som bör omfattas av underrättelseskyldigheten, samt reglera hur och när en underrättelse bör lämnas.

2.2 Tillämpningsområde och definitioner

Riksbankens förslag: Föreskrifterna ska gälla för företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige. Det omfattar företag som

1. är skyldiga att tillhandahålla kontantjänster enligt 9 kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
2. har tillstånd att bevaka sedlar eller mynt i samband med transport enligt 2 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag, eller
3. tillhandahåller fler än 50 automater där allmänheten kan göra uttag eller sätta in kontanter.

Vissa centrala begrepp ska också definieras i föreskrifterna.

Skälen för förslaget:

Underrättelseskyldigheten gäller företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige enligt 4 kap. 8 § andra stycket riksbankslagen. I förarbetena anges att det rör sig om företag som bedriver verksamhet av betydelse

för tillgången till kontanter i Sverige (prop. 2021/22:41 s. 256). Det kan till exempel vara företag som har verksamhet inom kontanttransporter, uppräkningskonton, kontoföring eller automater för uttag och insättning av kontanter.

Företag vars verksamhet endast har liten betydelse eller inte påverkar tillgången till kontanter i någon större utsträckning bör dock inte omfattas av underrättelseskyldigheten.

För att det ska vara tydligt vilka företag som avses bör vissa kriterier utformas. Ett företag som tillhör någon av nedanstående kategorier bör vara skyldigt att underrätta Riksbanken.

Kreditinstitut som är skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster

Kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut bör omfattas av underrättelseskyldighet om de tillhandahåller betalkonton och har en inlåning från allmänheten som överstiger 70 miljarder kronor. Därmed är de skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster, det vill säga platser där konsumenterna kan ta ut kontanter och företag kan sätta in dagskassar. I dagsläget omfattar det de sex största kreditinstituten och filialerna i Sverige, det vill säga de så kallade storbankerna.¹ De har en omfattande verksamhet som är av betydelse för och påverkar tillgången till kontanter i Sverige.

Företag som transporterar kontanter

Underrättelseskyldigheten bör även gälla för företag som transporterar kontanter eftersom fungerande transporter är helt avgörande för att kontantinfrastrukturen ska kunna upprätthållas runt om i landet. I dagsläget omfattar det två företag: Bankomat AB och Loomis Sverige AB. Bankomat AB är ett dotterbolag till fem av storbankerna och utför i praktiken deras kontanttjänster.

Företag med ett större antal automater för uttag och insättning

Företag som tillhandahåller automater för uttag eller insättning av kontanter, till exempel Nokas CMS AB och ICA Banken AB, är i dagsläget inte skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster. Om dessa företag har ett större antal automater bör dock även de omfattas av underrättelseskyldigheten.

Det finns några enstaka företag med relativt få uttagsautomater. Dessa är i huvudsak placerade på centrala platser där det finns fler uttagsautomater som tillhandahålls av de större företagen. Företag med få uttagsautomater påverkar inte tillgången till kontanter i någon betydande utsträckning och bör därför inte omfattas av underrättelseskyldigheten. Av den anledningen bör det sättas en gräns för antal automater hos ett företag som kan anses påverka tillgången till kontanter i en betydande utsträckning.

¹ Se prop. 2019/20:23 s. 52.

Underrättelseskyldigheten bör därför bara gälla företag som tillhandahåller fler än 50 automater där allmänheten kan ta ut eller sätta in kontanter. Om ett företag har fler än 50 automater finns de förmodligen spridda i landet och inte bara vid enstaka platser. Därmed finns en risk att tillgången till kontanter påverkas negativt när ett sådant företag upphör med sin verksamhet innan marknaden har täckt in den efterfrågan som uppstår. Storbankerna är skyldiga att tillhandahålla platser för kontantuttag och dagskasseinsättningar och de måste täcka upp för eventuellt bortfall av sådana platser.

Centrala begrepp

Definitionen av kontanter bör vara sedlar och mynt i kronor, det vill säga samma som i 4 kap. 1 § första stycket riksbankslagen. Med att upphöra med verksamhet bör avses att ett företag helt eller delvis avvecklar eller avyttrar sin verksamhet som påverkar tillgången till kontanter.

2.3 Företagens uppgifter

Riksbankens förslag: Ett företag som har beslutat att upphöra med sin verksamhet som påverkar tillgången till kontanter ska skyndsamt underrätta Riksbanken. Underrättelsen ska vara skriftlig och innehålla

1. information om vilken eller vilka delar av verksamheten som ska upphöra, och
2. en tidplan som visar när verksamheten kommer att upphöra.

Skälen för förslaget: Ett företag bör skyndsamt underrätta Riksbanken när det har beslutat att upphöra med verksamhet som påverkar tillgången till kontanter. Med att underrätta skyndsamt menas genast efter att beslutet har fattats.

Det är viktigt att företaget lämnar informationen så tidigt som möjligt. Därigenom får Riksbanken möjlighet att agera utifrån de förändrade förutsättningar som avvecklingen av verksamheten innebär för tillgången till kontanter i Sverige. Informationen kan kompletteras i efterhand. Redan i dagsläget har Riksbanken en god dialog med flera av marknadsaktörerna. Riksbanken uppskattar om den dialogen kvarstår och om företaget anser att det är möjligt vore det önskvärt att få information innan beslutet fattats.

Inom kontanthanteringen finns flera olika typer av verksamhet. Om ett företag har flera verksamheter bör företaget ange vilken eller vilka delar som kommer att upphöra. Av underrättelsen bör det även framgå när verksamheten ska upphöra. Underrättelsen bör därför innehålla en tidplan för när verksamheten kommer att upphöra.

Underrättelsen till Riksbanken bör vara skriftlig för att minska risken för missförstånd. Det krävs inget särskilt format, utan det räcker om underrättelsen kan läsas exempelvis via e-post.

2.4 Ikraftträdande

Riksbankens förslag: Föreskrifterna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Skälen för förslaget: Föreskrifterna bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 juli 2026.

2.5 Proportionalitetsbedömning

Genom de föreslagna bestämmelserna tydliggörs vilka företag som är skyldiga att underrätta Riksbanken enligt riksbankslagen. Det innebär att det blir tydligt både för de som omfattas av reglerna och de som inte gör det. Det blir även tydligare hur och när en underrättelse ska lämnas till Riksbanken.

Sammantaget bedömer Riksbanken att förslagen är proportionerliga och nödvändiga för det uppdrag som Riksbanken har, både beträffande vilka företag som ska omfattas av föreskrifterna och vilka åtgärder de ska vidta. De åtgärder som företagen ska vidta är inte heller mer långtgående än nödvändigt.

3 Förslagets konsekvenser

Nedan redogör Riksbanken för vilka konsekvenser de föreslagna föreskrifterna bedöms få för samhället, konsumenterna, företagen, Riksbanken, förvaltningsmyndigheter och domstolar samt förhållandet till unionsrätten.

3.1 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Genom att det blir tydligt vilka företag som omfattas av underrättelseskyldigheten och när underrättelse ska lämnas ökar möjligheterna för att Riksbanken får informationen i god tid. Riksbanken kommer därigenom att få bättre möjligheter att agera, samordna och föreslå åtgärder för att uppnå målen om säkra, effektiva och tillgängliga betalningar. Det är positivt både ur ett samhällsperspektiv och för konsumenterna.

3.2 Konsekvenser för företagen

Företag som omfattas av föreskrifterna

Föreskrifterna innebär att det tydliggörs vilka företag som är skyldiga att underrätta Riksbanken enligt riksbankslagen och när underrättelsen ska lämnas. I dagsläget omfattas cirka tio företag av de föreslagna föreskrifterna: två företag med omfattande kontanthantering, sex större banker samt två företag som har uttags- och insättningsautomater. Eftersom deras skyldighet att underrätta Riksbanken redan är specificerad i riksbankslagen bedöms de föreslagna föreskrifterna inte ge några ytterligare konsekvenser för företagen.

Kostnader

Förslaget bedöms inte medföra några ytterligare kostnader för företagen.

Konkurrens

Förslaget bedöms inte påverka konkurrensen på betalningsmarknaden.

Uppgifter om affärs- eller driftförhållanden

Förslaget innebär att Riksbanken kommer att ta emot underrättelser som innehåller uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos företagen. I det fall ett uppgiftslämnande företag kan antas lida skada om uppgift röjs omfattas uppgiften av sekretess hos Riksbanken enligt 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Mindre företag

Riksbanken bedömer att mindre företag inte berörs av förslagen.

3.3 Konsekvenser för Riksbanken

Förslaget bedöms förtydliga Riksbankens möjligheter att övervaka betalningsmarknaden och att vid behov kunna samordna och föreslå åtgärder för att säkerställa att betalningar är tillgängliga, säkra och effektiva.

3.4 Konsekvenser för förvaltningsmyndigheter och domstolar

Om ett företag inte uppfyller de skyldigheter det har enligt föreskrifterna får Riksbanken, med stöd av 12 kap. 2 § riksbankslagen, besluta om de förelägganden som behövs för att företaget ska uppfylla underrättelseskyldigheten. Företaget kan överklaga besluten till allmän förvaltningsdomstol. Riksbanken bedömer dock att antalet överklaganden kommer att bli ytterst få eller inga alls. Förslaget bedöms därför inte få några, eller endast marginella, konsekvenser för domstolarna.

3.5 Så förhåller sig förslaget till unionsrätten

Riksbanken bedömer att förslaget överensstämmer med unionsrätten.